

DONATA GURZYŃSKA-BOCIEK

ANALIZA BADAŃ PRZYDATNOŚCI WYDAWNICTW OPRACOWYWANYCH W OŚRODKACH INFORMACJI

Zmiany społeczno-ekonomiczne zachodzące w polskim życiu gospodarczym, determinujące zmiany w informacji naukowo-technicznej, ukazały z całą ostrością słabość organizacyjną istniejącego systemu informacji, niezadowalający poziom merytoryczny i organizacyjny usług informacji, przestarzałe formy pracy i takie samo wyposażenie techniczne.

Bardziej widoczne też stały się pewne negatywne cechy użytkowników informacji – nieprzejawianie większych motywacji do korzystania z przygotowanych materiałów, niedomaganie się zdecydowanie realizacji własnych potrzeb informacyjnych, bierność, brak przygotowania do stałego wykorzystywania różnorodnych źródeł informacji. Stąd też z całą pewnością zarówno organizacja służb informacji, jak i formy działalności informacyjnej muszą ulec dużym (jeśli nie całkowitym) modyfikacjom. Należy przypuszczać, że powołany w lipcu 1991 roku Zespół do Spraw Informacji Naukowej i Upowszechniania Nauki (przy Komitecie Badań Naukowych) będzie czuwał nad właściwym, nowoczesnym kierunkiem zmian w polskiej informacji naukowej. Jaki kształt ostateczny przyjmie system informacji trudno przewidzieć, pewne jest jedynie to, że musi się zmienić tak, aby jego funkcjonowanie satysfakcjonowało użytkowników.

Z uwagi na zachodzące zmiany – załamanie się struktur organizacyjnych i te oraz regresu w działalności ośrodków i te (szczególnie wyraźne zjawiska w drugiej połowie lat 80.), przeprowadzoną wcześniej analizę badań przydatności wydawnictw opracowywanych w ośrodkach informacji można traktować w aspekcie rozważań historycznych. Niemniej wnioski wypływające z tej analizy mogą z pewnością stanowić i dzisiaj, istotny materiał do przemyśleń dla tych, którzy profesjonalnie zajmują się rozpowszechnianiem informacji naukowej i technicznej.

Badania przydatności różnorodnych źródeł informacji, w tym również wydawnictw ośrodków informacji¹, wiążą się z problematyką badań potrzeb użytkowników. Jak słusznie zauważa J. Szwalbe², nie ma w zasadzie jednoznacznego określenia terminu „użytkownik”. Czy jest nim np.: potrzebujący informacji i wykorzystujący ją w praktyce, czy też taki, który powinien z przygotowanych informacji korzystać, czyli tzw. użytkownik potencjalny. Same natomiast badania, z uwagi na szeroki i bardzo różnorodny zakres i zasięg, nie dają jednoznacznych rozwiązań i wniosków, wskazują jedynie na pewne dostrzegalne tendencje.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje na nieliczne badania dotyczące wykorzystania źródeł pochodnych, szczególnie jeśli badania te dotyczą potrzeb użytkowników określonych placówek informacji. Oczywisty wydaje się fakt, że rozwój efektywnej działalności

informacyjnej zdeterminowany jest w dużym stopniu odpowiednią wiedzą o użytkowniku informacji i jego potrzebach. Przydatność informacji zależy od relewancji do potrzeb użytkowników, ponieważ o wartości przekazywanej informacji może świadczyć jej wykorzystanie.³ Różne mogą być motywacje kształtujące potrzeby użytkowników⁴ (obiektywne, subiektywne), a ponieważ podlegają ciągłym zmianom, stąd wypływa konieczność prowadzenia stałych badań w tym zakresie. Badania powinny w zasadzie odpowiadać na pytania, kto korzysta, z jakich wydawnictw i w jakim stopniu poszczególne rodzaje są przydatne w pracy, nauce itp.

Przeprowadzone badania na początku lat 70. w OBR Dźwignic i Urzędzeń Transportowych w Bytomiu⁵, wskazywały na przydatność wydawnictw ośrodków informacji, ale sugerowały rozszerzenie tematyki i formy wydawnictw. Do najbardziej oczekiwanych przez użytkowników należały opracowania analityczno-syntetyczne, informacje faktograficzne i adresowane.

L. Stankiewicz⁶ wykazuje poprzez badania prowadzone w kilkunastu ośrodkach zakładowych, że najwięcej zwolenników znajdują m.in.: informacja ekspresowa (77,2 %), biuletyn informacyjny (60,2 %), zestawienia tematyczne (50,2 %) i komunikaty informacyjne (53,7 %). Badania wykazały też, że do odbiorców dociera znacznie mniej materiałów niż chcieliby otrzymać, a zainteresowania idą w kierunku informacji adresowanej.

J. Siniarska-Czaplicka⁷ analizuje m.in. wykorzystanie wydawnictw ośrodków informacji, wskazując na różne przyczyny stopnia wykorzystania, np.: brak możliwości korzystania, brak bazy reprograficznej, brak nawyków do korzystania z informacji itp. Badania wykazały znaczną przydatność zestawień tematycznych, mniejszą kart dokumentacyjnych wśród inżynierów i techników zrzeszonych w NOT.

E. Mostowicz⁸, prowadząc badania wśród inżynierów zatrudnionych w przemyśle, potwierdziła przydatność różnych wydawnictw ośrodków informacji. Dla 44 % badanych członków koła SEP, informacja ekspresowa była niezbędna. Z serwisów SDI, opracowań bibliograficznych najczęściej korzystali pracownicy naukowo-badawczy, a konstruktorzy i projektanci głównie z biuletynów informacyjnych.

Prawie 80 % respondentów za bardzo przydatne uznało zestawienia tematyczne, dalej informacje ekspresowe i biuletyn informacyjny. Cenna wydaje się uwaga autorki badań, że zapotrzebowanie na różne formy informacji można wiązać z etapami realizacji prac konstrukcyjnych i projektowych oraz prowadzonych badań. Wśród inżynierów zatrudnionych w produkcji preferowana była również informacja ekspresowa (80 %), biuletyn informacyjny był wykorzystywany okresowo przez 60 %, a przegląd dokumentacyjny przez 45 %. Formy i źródła informacji przydatne dla kierownictwa przedsiębiorstw, oscylują wokół informacji ogólnie sygnalizującej stan wiedzy w zakresie działania przedsiębiorstwa, wyrażanej m.in. przez biuletyny informacyjne, komunikaty informacyjne, informację ekspresową oraz wokół informacji dotyczących określonych problemów decyzyjnych, dostarczanych przez opracowania analityczno-syntetyczne, zestawienia wskaźników techniczno-ekonomicznych czy opracowań informacji faktograficznej. Prawie wszyscy użytkownicy

wskazują, przy okazji prowadzonych badań, na dużą rolę i przydatność nieformalnych źródeł informacji oraz źródeł wizualnych.

Niezbędność tych ostatnich wyrażona została również w badaniach A. Górskiego⁹, dotyczących motywacji korzystania z informacji dla procesów innowacyjnych w dziedzinie techniki rolniczej. Wydawnictwa opracowywane w sieci placówek informacji wymieniane były wśród czynników inspirujących działalność innowacyjną (35 % respondentów wskazywało na znaczenie wydawnictw). Przeprowadzone badania wykazały, że spośród wyodrębnionych grup użytkowników najczęściej z wydawnictw ośrodków informacji korzystali inżynierowie, w dalszej kolejności mistrzowie, technicy, ekonomiści, kadra kierownicza, pracownicy naukowo-badawczy i robotnicy. Każda z tych grup preferowała inne wydawnictwa, np.: robotnicy biuletyny informacyjne, mistrzowie – przeglądy dokumentacyjne, ekonomiści – karty dokumentacyjne, kadra kierownicza – zestawienia tematyczne. Ogólnie, wykorzystanie opracowanych wydawnictw okazało się dalekie od zadowalającego, np. wśród techników wykorzystywano przegląd dokumentacyjny tylko w 20,4 %, zestawienia tematyczne w 7,2 %, wśród inżynierów 16 % korzystało z przeglądu dokumentacyjnego, z zestawień tematycznych – 8,9 % a z biuletynów informacyjnych – 22,5 %, kadra kierownicza (wywodząca się także z inżynierów) wykorzystywała zestawienia tematyczne w 12 %, przegląd dokumentacyjny i biuletyn informacyjny w ok. 14 %, pracownicy naukowo-badawczy wykorzystywali przegląd dokumentacyjny w 22,2 %, a zestawienia tematyczne w 11 %.

Analiza wyników przeprowadzanych badań wskazała na ogólnie małą przydatność opracowywanych wydawnictw w ośrodkach informacji. Jednocześnie badania wykazały, że w instytucjach i zakładach z dobrze funkcjonującymi zakładowymi ośrodkami informacji, gdzie z opracowywanych wydawnictw systematycznie korzystało 50 % potencjalnych użytkowników, największa była liczba zgłaszanych projektów wynalazczych i uzyskanych patentów.

Można przypuszczać, że problem przydatności wydawnictw należy wiązać z konkretnym ośrodkiem informacji, działającym w konkretnym środowisku użytkowników, w określonych warunkach. Badania kompleksowe sygnalizują jedynie pewien problem, który w dalszej kolejności powinien być zweryfikowany w badaniach szczegółowych, aby wyniki mogły służyć placówkom informacji w doskonaleniu działalności informacyjnej.

W prowadzonych badaniach H. Kacprowicz, E. Mostowicz, Z. Toczek i Z. Mądrzyckiego¹⁰, dotyczących różnych grup użytkowników, ale w odniesieniu do poszczególnych typów wydawnictw, wskazuje się głównie na duże znaczenie informacji ekspresowej, w dalszej kolejności biuletynów informacyjnych i przeglądów dokumentacyjnych, chociaż wykorzystania ich w ogóle nie można określić jako dobrego. Według np.: H. Kacprowicz¹¹ – 28 % respondentów (badania dotyczyły przemysłu maszynowego i chemicznego, pracowników naukowo-badawczych i zatrudnionych w produkcji) wykorzystywało informację ekspresową, 14 % przegląd dokumentacyjny, 20 % biuletyny informacyjne.

Przyjęta przez H. Kacprowicz skala przydatności 1–5, wykazała następujące oceny dla wydawnictw: zestawienie tematyczne – 3,66, informacja ekspresowa – 3,6, biuletyn informacyjny – 3,33, przegląd dokumentacyjny – 3,12. Wysoko oceniona została aktualność i trafność (84 % respondentów) zamieszczonych w wydawnictwach informacji, a kompletność pozytywnie oceniało – 22 %.

Badania ankietowe M. Terajewicz¹² wskazują na znaczne wykorzystanie opracowań analityczno-syntetycznych wśród kadry kierowniczej, a także pracowników naukowo-badawczych, konstruktorów i projektantów. Ponieważ opracowania analityczno-syntetyczne sporządzane są przede wszystkim na konkretne zapotrzebowanie, stąd przydatność tego typu wydawnictw była niekwestionowana.¹³ Potwierdziły to również rozmowy przeprowadzone w wybranych bydgoskich ośrodkach informacji, m.in. „FOTONIE” i „BISPOMASZU”.¹⁴ Wartość informacyjną tego typu wydawnictw opracowywanych przez ZOINTE „FOTON”, oprócz treści podstawowej, podnoszą zestawienia tematyczne zaopatrzone w abstrakty, dołączone do tych wydawnictw. Miarą przydatności opracowywanego również w ZOINTE „FOTON” przeglądu dokumentacyjnego „Bieżąca Informacja Chemiczna”, mogły być liczne zamówienia na to wydawnictwo i to nie tylko użytkowników krajowych, lecz również zagranicznych.

Przeprowadzone badania ankietowe w ZOINTE „BISPOMASZU”¹⁵ wykazały, że spośród ok. 50 % pracowników biura (67 respondentów) 39 wykorzystuje „Informację Adresowaną”, 33 – „Informację o Nabytkach”, a 23 – różne zestawienia tematyczne. Jest to w sumie niewielki procent ogółu pracowników biura. Należy również zaznaczyć, że obok wydawnictw własnych ośrodka, użytkownicy wykorzystują wydawnictwa branżowe, takie jak przegląd dokumentacyjny czy komunikaty informacyjne.

Badania ankietowe wśród użytkowników¹⁶ ZOINTE OW NOT, WOINTE i Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej wykazały sporadyczne lub żadne wykorzystanie informacji ekspresowej oraz częściowe kart dokumentacyjnych.

Prowadzone dosyć systematycznie przez pracowników WOINTE w latach 70. okresowe sondaże opinii użytkowników w celu wypracowania odpowiednich form działalności informacyjnej, zostały z czasem zaniechane z uwagi na bierne ustosunkowanie się użytkowników do badań. Pracownicy ośrodka przez liczne zmiany form opracowywanych wydawnictw dążyli do opracowania form akceptowanych przez użytkowników. Oceny przydatności dokonywali często przez obserwacje zgłaszanych potrzeb na podstawie informacji zawartych w wydawnictwach.¹⁷

Na ogólnie niskie wykorzystanie wydawnictw ośrodków informacji wskazuje też badanie stałych użytkowników informacji (na 11.098 zatrudnionych w 1981 roku w energetyce okręgu północnego – 2.620) w 12 zakładowych ośrodkach informacji funkcjonujących w energetyce ze szczególnym uwzględnieniem województwa bydgoskiego.¹⁸ Spośród różnych rodzajów wydawnictw największe zainteresowanie przypadło biuletynom informacyjnym, a za najlepsze formy uznawano informacje adresowane.

Badania ankietowe dotyczące potrzeb użytkowników informacji, w tym badania przydatności różnych źródeł informacji, przeprowadzane w ZOINTE „FORMET”¹⁹, wskazały na pozytywną ocenę informacji ekspresowej, ale wymieniano ją na 6 miejscu (na 17), jeśli chodzi o zainteresowanie i przydatność (przed nią książki, poradniki, czasopisma, normy i opisy patentowe, literatura zagraniczna, literatura firmowa), czyli wyprzedziły ją głównie źródła pierwotne.

Przeprowadzone własne badania ankietowe dotyczące wykorzystania wydawnictw ośrodków informacji poza macierzystą jednostką opracowującą wydawnictwa, potwierdziły hipotezę o dosyć hermetycznym funkcjonowaniu opracowanych wydawnictw. Do obiegu informacji wprowadzone zostają z reguły tylko w macierzystym zakładzie, ale nie „wychodzą” poza jego granice (z nielicznymi wyjątkami). Analiza krytyczna zawartości wydawnictw opracowywanych w ośrodkach i bibliotekach województwa bydgoskiego pozwala również na wyciągnięcie pewnych wniosków dotyczących problematyki przydatności. Wykazała ona dosyć znaczny chaos terminologiczny oraz częste nieprzestrzeganie zasad opracowania określonych form wydawnictw ośrodków informacji.

Mówiąc o przydatności wydawnictw nie można pominąć owych kwestii terminologicznych. Ujednoczenie terminologii wydawnictw ośrodków informacji oraz adekwatności ich zawartości w stosunku do przyjętego rodzaju, wydaje się być bardzo istotne dla sprawnego funkcjonowania obiegu informacji. Dążenie do zgodności formy z zawartością oraz ujednoczenia terminologiczne nie powinny być rozumiane jako „zamach” na indywidualny charakter pracy ośrodków informacji, ale jako krok na drodze do uporządkowania zbiorów informacji. Owe „uporządkowanie” może być podstawą efektywności wyszukiwania informacji. Wspomniane ujednoczenie form opracowania nie wyklucza zróżnicowania rodzajów wydawnictw funkcjonujących w danym środowisku zawodowym. Jeśli dana grupa użytkowników akceptuje i wykorzystuje określony typ wydawnictw jako doskonałą formę uzyskiwania informacji relewantnej, to istotne jest, aby dokumentalista podejmując opracowanie tego wydawnictwa, przed rozpoczęciem prac, poznał zasady i metody jego opracowania.

Przeprowadzone badania własne wśród ośrodków informacji i bibliotek woj. bydgoskiego oraz analiza badań przydatności opracowywanych wydawnictw na podstawie literatury przedmiotu wykazały istnienie dużej dowolności w nazywaniu określonych rodzajów wydawnictw ośrodków informacji oraz niezgodność co do zawartości opracowania. Zjawisko to przyczynia się do powstawania szumu informacyjnego i podważa jednocześnie kwestię przydatności tych wydawnictw szczególnie w aspekcie funkcjonowania systemu informacji.

Nie bez znaczenia może być przyzwyczajenie użytkownika do łączenia opracowanych w określony sposób informacji z określonym tytułem. Świadomość tego, że poszukując np.: informacji ekspresowej czy przeglądu dokumentacyjnego lub opracowania analityczno-syntetycznego wie, jakie informacje może poprzez te wydawnictwa uzyskać, niewątpliwie może przyczynić się do pozytywnej oceny systemu informacji przez użytkownika, a tym samym pełnego wykorzystania, dla niego przecież przygotowanych materiałów.

Zatem należy sądzić, że obok wybrania odpowiednich rodzajów wydawnictw dla określonych grup użytkowników, istnienie zgodności między formą i zawartością wydawnictw ośrodków informacji, może przyczynić się w znacznym stopniu do poprawy sprawności obiegu informacji pochodnych.

Na podstawie przeprowadzonych badań własnych można dostrzec również pewną zależność między przyjętymi formami opracowania informacji i ich jakością a stopniem kwalifikacji zawodowych pracowników ośrodków informacji²⁰ oraz wyposażeniem technicznym jakimi dysponują placówki informacji.²¹

Skromna baza wyposażenia technicznego oraz niewielki stopień popularyzacji działalności informacyjnej rzutują niewątpliwie na ograniczenie zasięgu wykorzystania przetworzonej informacji i realizacji usług w tym zakresie. Należy zauważyć, że przyczyn tego ograniczenia jest znacznie więcej, m.in. braki finansowe czy kadrowe.

Przeprowadzona analiza wyników badań dotyczących wykorzystania wydawnictw ośrodków informacji opracowywanych w różnych ośrodkach w kraju²², pozwala dostrzec niewspółmiernie słabą przydatność dotychczasowych form wydawnictw w stosunku do zakładanych możliwości rozpowszechniania tą drogą informacji pochodnej. Wykorzystanie poszczególnych najbardziej popularnych typów wydawnictw, jak informacja ekspresowa, przegląd dokumentacyjny, biuletyn informacyjny czy zestawienia tematyczne jest bardzo różne w różnych ośrodkach i wśród różnych kategorii użytkowników. Stąd niezwykle trudno jednoznacznie określić ich stopień przydatności. Coraz bardziej widoczne jest zapotrzebowanie na opracowywanie wydawnictw nie dla potencjalnego użytkownika, ale dla konkretnego odbiorcy, czyli opracowanie informacji pochodnej w formie informacji adresowanej. Coraz bardziej też użytkownicy oczekują informacji rzeczowej, faktograficznej, w mniejszym stopniu bibliograficznej, formalnej. Oczekują też informacji szybkiej i aktualnej.

Mając na uwadze zmiany dokonujące się w polskiej gospodarce, można przypuszczać, że alternatywą wypracowania nowych form wydawnictw, czy też udoskonalenia istniejących, będą zwiększone potrzeby użytkowników informacji wpływające głównie z motywacji ekonomicznych, rosnącej konkurencyjności przedsiębiorstw.

Przeprowadzona analiza sugeruje nie tylko konieczność zmiany form opracowywanych wydawnictw i dostosowanie ich do aktualnych wymagań użytkowników, ale wskazuje też na możliwość zwiększenia zasięgu ich obiegu, dla lepszego wykorzystania informacji w nich zawartych.

Przeprowadzone badania wskazują też na duże rozbieżności w podejściu do przedmiotu badań, stąd może zarysować się pewna niespójność w opracowywaniu na ich podstawie ogólnych wniosków. Należy sądzić, że przydatność lub nie jakiegoś wydawnictwa opracowanego w ośrodku informacji czy bibliotece jest nierozdzielna z jego obiegiem w określonym środowisku, tj. grupie użytkowników danego zakładu czy instytucji. Istotna jest akceptacja formy wydawnictwa, umotywowana potrzebami określonych użytkowników, przede wszystkim tych, którzy mają decydujący wpływ na postęp w nauce i technice.

Stąd też niezbędne wydaje się aktualizowana wciąż wiedza o potrzebach użytkowników informacji poszczególnych zakładów czy instytucji, w poszczególnych dziedzinach gospodarki i nauki, i na tej podstawie dostosowanie odpowiednich form do oczekiwań konkretnych odbiorców. Brak systematycznych, szczegółowych badań może prowadzić w prostej linii do nagromadzenia różnorodnych wydawnictw, w praktyce – wykorzystywanych w ograniczonym stopniu.

Słusznie zauważa E. Mostowicz²³, że „nie stać nas na marnotrawstwo tworzenia mało przydatnych opracowań, kosztem innych najniezbędniejszych”. Tylko dostosowanie form przekazywanych informacji pochodnych, do zmieniających się potrzeb i skonkretyzowanie tych potrzeb może stanowić gwarancję przydatności opracowanych informacji.

PRZYPISY

- ¹Wydawnictwa nazywane są w literaturze wymiennie jako opracowania dokumentacyjne, opracowania informacyjno-dokumentacyjne, opracowania informacyjne, wydawnictwa informacyjne, wydawnictwa ośrodków informacji. Termin „wydawnictwa ośrodków informacji” podaje PN-88/N-09130 (również -09131, -09132) w tytule normy, chociaż w tekście nie ma wyjaśnienia znaczenia. Termin ten w praktyce może budzić pewne wątpliwości, ponieważ nie wszystkie opracowywane źródła pochodne spełniają warunki definicji „wydawnictwa”. Niemniej biorąc pod uwagę analizę zawartości wspomnianych wyżej norm, można przyjąć określenie „wydawnictwa ośrodków informacji” i rozumieć przez nie opracowywane w różnych ośrodkach informacji wydawnictwa zawierające informacje pochodne i bibliograficzne, abstraktowe, przeglądowe sporządzane na podstawie różnorodnych źródeł informacji znajdujących się w ośrodku lub poza nim, o częstotliwości i o strukturze ustalonej dla poszczególnych rodzajów wydawnictw zgodnie z wymogami normy, opracowywanych z uwzględnieniem zapotrzebowania użytkowników informacji.
- ²J. Szwalbe: *Badania potrzeb użytkowników informacji w Polsce w latach 1976-1982*. Warszawa 1986, s. 6.
- ³*Handbook for information systems and services*. Paris 1977, s. 5.
- ⁴Por. m.in. K. Bernatowicz: *Socjologiczny aspekt motywacji korzystania z inte w świetle badań sondażowych*. Warszawa 1979 oraz A. Górski: *Motywy i inspiracje twórczości innowacyjnej w dziedzinie techniki rolniczej (ze szczególnym uwzględnieniem informacji naukowej)*. Warszawa 1982.
- ⁵*Ocena i wykorzystanie przez pracowników placówek badawczo-rozwojowych form informacji stosowanych przez BOINTE na przykładzie Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Dźwignic i Urządzeń Transportowych (w Bytomiu)*. Warszawa 1976.
- ⁶L. Stankiewicz: *Analiza form informowania i metod informowania stosowanych w krajowej sieci inte*. „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji”. 1975 nr 2, s. 28.
- ⁷J. Siniarska-Czaplicka: *Z badań nad stopniem zaspokojenia potrzeb informacyjnych inżynierów i techników zrzeszonych w NOT*. „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji” 1979 nr 6, s. 29.

- ⁸E. Mostowicz: Metody i techniki badania potrzeb informacyjnych użytkowników zatrudnionych w przemyśle. Warszawa 1984, s. 40–42.
- ⁹A. Górski: op.cit.
- ¹⁰J. Szwalbe: op.cit.
- ¹¹Ibidem, s. 17.
- ¹²Por. M. Terajewicz: Zasady sporządzania informacyjnych opracowań analityczno-syntetycznych. Warszawa 1974.
- ¹³Podobne wnioski o przydatności wydawnictw na podstawie licznych próśb o odbitki źródeł, o których mowa w wydawnictwach, a skierowane do ośrodka informacji wysuwa np.: J. Szlęk z BOINTE Instytutu Materiałów Ogniotrwałych w Gliwicach. – J. Szlęk: Przykłady efektywnego wykorzystania materiałów informacyjnych. „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji” 1979 nr 1, s. 30.
- ¹⁴Rozmowy przeprowadzone przez autorkę w połowie 1988 roku.
- ¹⁵Badania przeprowadzone w 1985 roku przez studentkę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Bydgoszczy K.M. Piszczek, przy realizacji pracy magisterskiej.
- ¹⁶Badania przeprowadzone w 1982 roku przez E. Sierant, studentkę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Bydgoszczy, przy realizacji pracy magisterskiej.
- ¹⁷Wachlarz podejmowanych prób był w przeciągu kilku lat dosyć duży, może więc sprawiać z jednej strony wrażenie pewnego chaosu i nadmiaru wydawnictw, z drugiej jednak strony może świadczyć o ciągłych, konstruktywnych poszukiwaniach właściwych rozwiązań na styku użytkownik a zapotrzebowanie na informacje pochodne.
- ¹⁸Badania przeprowadzone w 1978 roku przez B. Kulmatycką, studentkę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Bydgoszczy przy realizacji pracy magisterskiej.
- ¹⁹A. Grzebińska: Badania potrzeb użytkowników inte metodą ankietyzacji w Fabryce Pras Automatycznych. Zakład nr 4 „FORMET” „Informator OINTE OW NOT w Bydgoszczy” 1980 nr 9, s. 3.
- ²⁰Analiza porównawcza liczby zatrudnionych, poziomu wykształcenia i stopnia przygotowania zawodowego oraz zajmowanych stanowisk, dała dramatyczny obraz stanu kadry w zakresie inte w woj. bydgoskim (a z pewnością nie jest to obraz odosobniony w skali kraju), wskazując jednocześnie na niedocenienie roli i znaczenia informacji naukowo-technicznej w zakładach pracy. Dla przykładu podaję tylko niektóre z liczb zaczerpniętych z własnych badań ankietowych – 1988 rok, otóż na 130 zatrudnionych w bibliotekach i ośrodkach inte (na pełnych etatach, społecznie lub w ramach innych zajęć) 3 osoby posiadały wyższe wykształcenie z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, 12 osób ukończyło kurs podstawowy lub doskonalący CINTE, 2 osoby ukończyły IPKIR w Moskwie, 1 miała kwalifikacje rzeczownika patentowego.
- ²¹Z grupy 137 respondentów (biblioteki i ośrodki inte woj. bydgoskiego) ok. 27 % stwierdziło, że w sposób bezpośredni lub pośredni może korzystać z urządzeń technicznych głównie w celu opracowania i przekazywania informacji, z czego 17 % posiada jakieś urządzenie techniczne (głównie reprograficzne i poligraficzne) a pozostali korzystają z urządzeń jednostek macierzystych. Ponadto 25 %

wskazuje na stosowanie jakiejś formy popularyzacji działalności informacyjnej. Przedstawiane dane wskazują wyraźnie na ogromne braki bazy technicznej.

²²Ze szczególnym uwzględnieniem wyników badań obejmujących ośrodki i biblioteki województwa bydgoskiego.

²³E. Mostowicz: op.cit., s. 5.

BIBLIOGRAFIA

Bernatowicz K.: *Socjologiczny aspekt motywacji korzystania z inte w świetle badań sondażowych*. Warszawa 1979.

Górski A.: *Motywy i inspiracje twórczości innowacyjnej w dziedzinie techniki rolniczej (ze szczególnym uwzględnieniem informacji naukowej)*. Warszawa 1982.

Grześnińska A.: *Badania potrzeb użytkowników inte metodą ankietyzacji w Fabryce Pras Automatycznych*. Zakład nr 4 „FORMET” „Informator OINTE OW NOT w Bydgoszczy” 1980 nr 9 s. 3–6.

Handbook for information systems and services. Paris 1977.

Mostowicz E.: *Metody i techniki badania potrzeb informacyjnych użytkowników zatrudnionych w przemyśle*. Warszawa 1984.

Ocena i wykorzystanie przez pracowników placówek badawczo-rozwojowych form informacji stosowanych przez BOINTE na przykładzie Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Dźwignic i Urządzeń Transportowych (w Bytomiu) Aut. J. Kwiatkowska i in. Warszawa 1976.

Siniarska-Czaplicka J.: *Z badań nad stopniem zaspokojenia potrzeb informacyjnych inżynierów i techników zrzeszonych w NOT*. „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji” 1979 nr 6 s. 27–31.

Stankiewicz L.: *Analiza form informacji i metod informowania stosowanych w krajowej sieci inte*. „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji” 1975 nr 2 s. 23–29.

Szłęk J.: *Przykłady efektywnego wykorzystania materiałów informacyjnych*. „Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji” 1979 nr 1 s. 29–32.

Szwalbe J.: *Badania potrzeb użytkowników informacji w Polsce w latach 1976–1982*. Warszawa 1986.

Terajewicz M.I.: *Zasady sporządzania informacyjnych opracowań analityczno-syntetycznych*. Warszawa 1974.